

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-03-15

Vår referens

Gunilla Andersson

Projektledare

gunilla.i.andersson@malmo.se

Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet om Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) MN-2024-2142

Sammanfattning

Miljönämnden har fått betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid för yttrande. Målet för livsmedelsberedskapen föreslås vara att säkerställa att hela befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel vid risk för eller vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Kommuner ska få ett lagstadgat ansvar för vissa uppgifter inom livsmedelsberedskapen, vilket föreslås regleras i en ny lag, lagen om livsmedelsberedskap.

Miljöförvaltningen bedömer att utredningen är gedigen och att förslaget innebär utökat ansvar för kommunerna. Miljöförvaltningen kan dock konstatera att förslagen inte medför någon större påverkan på nämndens möjlighet att utföra sitt uppdrag.

Miljöförvaltningen ser att det miljöstrategiska arbetet som nämnden utför har flera relevanta beröringspunkter med livsmedelsberedskap. Det gäller bland annat möjligheterna att skapa resilienta livsmedelssystem, att bli oberoende av fossila drivmedel samt att säkra energiförsörjningen.

Förslag till beslut

Miljönämnden föreslås besluta

1. Miljönämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2024-03-15
- Förslag till yttrande, daterad 2024-03-15
- Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid, SOU 2024:8

Beslutsplanering

24Miljönämndens ordförandeberedning 2024-04-09

Miljönämnden 2024-04-24

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt förslag om livsmedelsberedskap för en ny tid till bland annat miljönämnden för samråd. Svar önskas senast 2024-05-02.

I betänkandet föreslås en förnyad livsmedelsberedskap som bygger på dagens förutsättningar och som kan möta de nya utmaningarna som samhället står inför. Det säkerhetspolitiska läget har försämrats i Sverige och i världen vilket kan orsaka allvarliga störningar inom livsmedelsförsörjningen. Livsmedelsberedskapen ska dock enligt betänkandet inte begränsas till en situation med höjd beredskap. Andra krissituationer som kan få allvarliga konsekvenser för livsmedelsförsörjningen är exempelvis effekter av klimatförändringarna, smittsamma sjukdomar och radioaktiva utsläpp.

Mål för livsmedelsberedskapen

I betänkandet definieras livsmedelsberedskap som verksamhet som upprätthåller den livsmedelsförsörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad, som säkerställer de viktigaste samhällsfunktionerna eller som bidrar till det militära försvarets förmåga. Den här verksamheten bedrivs av myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda, företag och civilsamhället. Målet för livsmedelsberedskapen föreslås vara att säkerställa att hela befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel vid risk för eller vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. En ny lag som ska heta lagen om livsmedelsberedskap föreslås införas. Genom lagen införs bestämmelser om

kommuners ansvar för livsmedelsberedskap och bestämmelser kring beredskapslagring. Livsmedelsverket föreslås ansvara för och leda arbetet med att samordna åtgärder inom livsmedelsberedskapen.

Nya uppgifter för kommunerna

I förslaget till den nya lagen åläggs kommuner att analysera de behov som kan uppstå för kommunens medborgare vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Kommuner ska också planera för lokal livsmedelsdistribution i samverkan med lokala aktörer. Vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning ska kommunen utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången på nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen. Staten, regioner och kommuner bör även bedriva ett systematiskt arbete i syfte att upprätthålla sina måltidsverksamheter under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. Utredningen föreslår att Livsmedelsverket får uppgiften att ge vägledning och följa upp kommunernas arbete med livsmedelsberedskap.

Konsekvensbeskrivning

Den föreslagna regleringen om kommuners ansvar för livsmedelsberedskap får konsekvenser för landets kommuner i form av nya uppgifter. Förslaget innebär också en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Utredningen bedömer dock att inskränkningen dels är begränsad, dels motiverad eftersom man anser att det är viktigt för befolkningen att ansvaret för den lokala livsmedelsberedskapen preciseras och lagfästs för kommunerna.

Miljöförvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen bedömer att utredningen är gedigen. Förslaget innebär utökat ansvar för kommunerna, men miljöförvaltningen bedömer att förslagen inte medför någon större påverkan på nämndens möjlighet att utföra sitt uppdrag. Förslaget kommer medföra vissa utökade arbetsuppgifter när det gäller tillsyn av nya anläggningar enligt miljöbalken och livsmedelslagen, men denna arbetsbörda bedöms som försumbar. Livsmedelsverket föreslås ta fram vägledning för hur kommunerna ska agera, vilket miljöförvaltningen tycker är bra.

Av förslaget framgår att regeringen kommer att avsätta 250 mnkr per år att fördela till Sveriges kommuner för att kompensera för utökat ansvar. Detta är positivt, men av förslaget framgår inte hur fördelningsnyckeln kommer att se ut. Det går därför inte att säkerställa kompensation för full kostnadstäckning för Malmö stads utökade ansvar.

Miljöförvaltningen ser att det miljöstrategiska arbetet som nämnden utför har flera relevanta beröringspunkter med livsmedelsberedskap. Det gäller bland annat möjligheterna att skapa resilienta livsmedelssystem, att bli oberoende av fossila drivmedel, samt att säkra energiförsörjningen. I en krissituation är jordbruksmarken en viktig resurs, därför är det bra att Malmö stad både i översiktsplanen och i miljöprogrammet trycker på att jordbruksmarken ska värnas.

Utredningen lägger stort ansvar på den enskilde, men lyfter också civilsamhällets roll, vilket miljöförvaltningen ser positivt på.

Livsmedelsberedskap

Miljöförvaltningen ser att en ökad livsmedelsberedskap är viktigt i händelse av krig men också utifrån en framtid med större klimatrelaterade risker. Förvaltningen saknar ett bredare långsiktigt perspektiv på landets livsmedelsförsörjning. Sverige behöver robusta och resilienta livsmedelssystem som är mindre beroende av importerade insatsmedel. Miljöförvaltningen anser att en högre grad av recirkulering av näringsämnen skulle kunna ersätta en del importerade mineralgödselmedel.

Att minska beroendet av fossila drivmedel och att bygga ut den lokala energiförsörjningen med förnybara energikällor är de enskilt viktigaste beredskapsåtgärderna, som sammanfaller med mål om att minska jordbrukets klimatpåverkan.

Primärproduktionen, det vill säga lantbruket, har blivit alltmer specialiserad, med större gårdar och färre grödor och djurslag per gård. Även livsmedelsförädlingen har genomgått en strukturrationalisering med färre och större produktionsanläggningar. Det har gjort att produktiviteten, alltså mängd producerad vara per insatsmedel har ökat, med det innebär också att sårbarheten ökat, då störning i en anläggning får större konsekvenser.

Miljöförvaltningen vill peka på att mindre och mer diversifierade gårdar, till exempel med ekologisk produktion, kan ha stor betydelse ur beredskapssynpunkt eftersom de dels har flera ben att stå på, dels är mindre beroende av inköpta, ibland importerade, insatsmedel.

Övriga synpunkter

Det nationella miljömålssystemet nämns endast på ett par ställen i utredningen och miljömålet Rikt odlingslandskap nämns inte alls, vilket miljöförvaltningen bedömer är en brist. Miljöförvaltningen anser att det är viktigt att livsmedelsberedskapsmålen och miljömålen går hand i hand för att undvika målkonflikter. En rik biologisk mångfald i odlingslandskapet kan öka odlingssystemens motståndskraft mot skadegörare och bidra med viktiga ekosystemtjänster, vilket kan vara väsentligt till exempel i en situation då man inte har tillgång till kemiska bekämpningsmedel.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Sofie Holmkvist
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen